

Михайловська Я.С.

студентка,

Науковий керівник: **Богацька Н.М.**

кандидат економічних наук, доцент,

Вінницький торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Стрімкий розвиток економіки сприяє процесам глобалізації та загострення конкуренції, саме тому питання безпеки економічної системи набуває актуальності. Варто зазначити, що у науковій літературі теоретичні аспекти економічної безпеки є порівняно новим напрямом дослідження. При цьому, акцент ставиться на розвитку теми економічної безпеки держави. В свою чергу, фінансова безпека розглядається як складова частина економічної безпеки, саме тому існує декілька підходів до розкриття змісту економічної безпеки підприємства в цілому та фінансової зокрема. Таке розкриття фінансової безпеки є адекватним, оскільки фінансова діяльність є складовою частиною діяльності економічної системи, але в умовах розвитку фінансових ринків та глобалізаційних процесів в економіці питання фінансової безпеки та управління нею актуалізується та потребує окремої уваги.

Отже, актуальність статті полягає у розробці та розвитку важливої у сучасних умовах проблеми удосконалення забезпечення фінансової безпеки підприємства, яка виступає основою для сталого розвитку як окремого підприємства, так і держави взагалі.

В Україні і за кордоном проблемою фінансової безпеки підприємства займалися такі науковці як О. І. Барановський, І. О. Бланк, М. М. Єрмошенко, Є. В. Молдавська, В. В. Шелест, Г. В. Козаченко, В. П. Пономарьов, О. М. Ляшенко, Н. Лоханова, О. В. Ареф'єва, Н. А. Гринюк та інші.

Метою даного дослідження є аналіз літературних джерел, присвячених питанню забезпечення фінансової безпеки підприємства та удосконалення системи аналізу її рівня.

Проблемі забезпечення фінансової безпеки приділяли увагу у своїх працях вчені-економісти. І, незважаючи на відносну новизну дослідження фінансової безпеки, як окремого об'єкта, сьогодні існують різні запропоновані авторами визначення даної категорії.

Існує підхід [6, с. 125], за яким автори виділяють фінансову безпеку як функціональну складову економічної безпеки підприємства та зазначають, що фінансова безпека розглядає і регулює питання фінансово-економічної заможності підприємства, стійкості та банкрутства. При цьому економічна безпека визначається як стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів для запобігання загроз і забезпечення стабільного функціонування підприємств у даний час і майбутньому.

Значні результати у розгляді проблеми фінансової безпеки належать професору О. І. Барановському [1, с. 14–15]. Автор приводить широку інтерпретацію та визначає фінансову безпеку як ступінь захищеності фінансових інтересів на усіх рівнях фінансових відносин; як рівень за-безпеченості громадянина, домашнього господарства, верств населення, підприємства, організації, установи, регіону, галузі, сектора економіки, ринку, держави, суспільства, міждержавних утворень, світового співтовариства фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення їх потреб і виконання існуючих зобов'язань; як якість фінансових інструментів і послуг, що запобігає негативному впливу можливих прорахунків і прямих зловживань на фінансовий стан наявних та потенційних клієнтів.

Наступним науковцем, який вивчав фінансову безпеку є К. С. Горячева [3, с. 65–67]. Вона вважає, що фінансова безпека є фінансовим станом, який характеризується збалансованістю і якістю сукупності фінансових інструментів, технологій та послуг, що використовується підприємством. Окремо автор зазначає, що належний стан фінансової безпеки досягається підприємством тільки у випадку узгодженості його фінансових інтересів з інтересами суб'єктів зовнішнього середовища.

Деякі науковці визначають фінансову безпеку як стан найбільш ефективного використання інформаційних, фінансових показників, ліквідності, платоспроможності, рентабельності капіталу, що знаходиться у рамках граничних значень.

Ще одним дослідником фінансової безпеки є І. О. Бланк [2, с. 24]. Він вважає, що фінансова безпека є інтегрованим поняттям категорій економічної безпеки та фінансування підприємства, що є якісно та кількісно детермінованим рівнем його фінансового стану, який забезпечує стабільну захищеність пріоритетних збалансованих інтересів суб'єктів економічної діяльності від реальних та потенційних зовнішніх та внутрішніх загроз.

У науковій літературі [4, с. 40] виділено зовнішні та внутрішні загрози, що впливають на фінансову безпеку. До зовнішніх загроз відносяться: високий рівень фінансових зобов'язань підприємства, скупка акцій, боргів небажаними партнерами, нестабільність економіки, недостатній рівень розвитку ринку капіталів та законодавчої бази економічної діяльності підприємств, недосконалість механізмів формування економічної політики держави. До внутрішніх загроз належать помилки менеджменту підприємства (навмисні та випадкові), пов'язані з вибором стратегії підприємства та керуванням і оптимізацією активів і пасивів підприємства.

Для визначеної групи авторів загальним є твердження, що фінансова безпека є станом підприємства чи рівнем його стану. Це є логічним з огляду на неекономічне визначення, тобто на стан відсутності небезпеки. Однак дане визначення характеризує безпеку як результат, що не є динамічною системою.

Такі вчені як Ю. Б. Кракос та Р. О. Разгон [5, с. 90] вважають, що суть фінансової безпеки полягає у здатності підприємства самостійно розробляти і проводити фінансову стратегію відповідно до цілей корпоративної стратегії, в умовах невизначеного і конкурентного середовища.

Дані науковці ототожнюють фінансову безпеку з діяльністю, націленою на досягнення визначеного стану. Ця думка також є слушною, але не відповідає умовам об'єктивності, оскільки характеристики безпеки підприємства не залежать повною мірою від діяльності менеджерів.

Таким чином, треба зазначити, що дефініція «безпека» прийняла нового, більш розширеного значення у процесі потрапляння на поле економічного знання. На основі аналізу наведених думок пропонується визначення фінансової безпеки підприємства. Фінансова безпека підприємства – це визначений якісно та кількісно рівень фінансового стану підприємства та діяльність, направлена на досягнення даного стану, який характеризується збалансованістю і якістю використання фінансових інструментів економічної системи та забезпечує її здатність реалізувати свою місію й забезпечувати стабільний розвиток, витримуючи негативний вплив зовнішніх та внутрішніх дестабілізуючих факторів.

Від рівня фінансової безпеки окремого підприємства залежить безпека держави та навпаки. Дане визначення є корисним, оскільки

підкреслює основи забезпечення фінансової безпеки підприємства та формування стратегії фінансової безпеки.

Надзвичайно важливими у контексті даного дослідження є індикатори фінансової безпеки підприємства. У даній сфері широкий перелік наводить О. І. Барановський. До визначених індикаторів автор відносить: мінімальний розмір статутного фонду, величину активів, обсяг продажів, оборотність активів, розмір інвестицій, коефіцієнт рентабельності капіталовкладень, строк окупності капітальних вкладень, рівень інновацій, показник достатності сукупного капіталу, частку запозиченого капіталу, розмір питомого обороту капіталу, прибутковість капіталу, прибутковість активів, відношення прибутку до середньорічного капіталу та інші [1, с. 38–39].

Як висновок до даного дослідження та на основі аналізу приведених і багатьох інших думок, що стосуються фінансової безпеки підприємства, запропонованого визначення фінансової безпеки підприємства, треба зазначити, що стратегія фінансової безпеки підприємства є однією з найважливіших функціональних стратегій і формується на базі адекватної оцінки рівня фінансової безпеки суб'єкта господарювання. Проблема фінансової безпеки є динамічною категорією, адже розвиток економіки спричиняє зміну елементів загроз та їх характеру, а також зміну характеру їх впливу на діяльність підприємства.

Список використаних джерел:

1. Барановський О. І. Фінансова безпека: монографія; Інститут економічного прогнозування / О. І. Барановський. – К.: Фенікс, 1999. – 338 с.
2. Бланк И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия. Сер. Библиотека финансового менеджера. Вып. 10 / И. А. Бланк. – К.: Эльга, Ни-ка-Центр, 2004. – 784 с.
3. Горячева К. С. Фінансова безпека підприємства. Сутність та місце в системі економічної безпеки / К. С. Горячева // Економіст. – 2003. – № 8. – С. 65–67.
4. Кириленко В. І. Інвестиційна складова економічної безпеки: монографія / В. І. Кириленко. – К.: КНЕУ, 2005. – 232 с.
5. Кракос Ю. Б. Управління фінансовою безпекою підприємств / Ю. Б. Кракос, Р. О. Разгон // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – 2008. – № 1(1). – С. 86-97.
6. Кузенко Т. Б. Управление финансовой безопасностью на предприятии / Т. Б. Кузенко, В. В. Прохорова, Н. В. Саблина // Бизнес Информ. – 2007. – № 12(1). – С. 27–29.

7. Мартюшева Л. С. Фінансова безпека підприємств; конспект лекцій / Л. С. Мартюшева, Т. Б. Кузенко, О. Ю. Литовченко. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2008. – 140 с.

Петришин В.А.

студентка;

Мацьків Р.Т.

кандидат економічних наук, доцент,

*Івано-Франківський національний технічний університет
нафти і газу*

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНІХ ЕФЕКТІВ ЯК СКЛАДОВА РЕГУЛЮВАННЯ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

У країнах з розвинутою економікою принципи корпоративної соціальної відповідальності реалізуються практично всіма підприємствами у різних сферах. Сприяють цьому процесу і сформовані підходи держави до його регулювання. В часи значної глобалізації економіки і необхідності швидкої та ефективної інтеграції України в цей процес розробка та реалізація підходів державного регулювання корпоративної соціальної відповідальності підприємств є особливо актуальною.

Оскільки функціонування будь-якого підприємства характеризується його впливом на зовнішнє середовище, тобто зовнішніми ефектами, то, з нашої точки зору, регулювання КСВ доцільно пов'язувати з існуючими механізмами впливу держави на інтерналізацію екстерналій.

Як правило, державне регулювання пов'язане із нейтралізацією негативних зовнішніх ефектів і реалізується через такі заходи:

1) пряме регулювання діяльності фірм або індивідів. Воно, як правило, проявляється через обмеження негативного екологічного впливу на навколишнє середовище. Однак, подібні заборони найчастіше дають менший ефект, ніж передбачається;

2) у вирішенні проблеми контролю за забрудненням навколишнього середовища використовується також законодавчий підхід, що спирається на Цивільний кодекс. Приймаються закони про охорону навколишнього природного середовища,